

Merkinės valsčiaus felčeris, šaulys bei tremtinys Antanas Plutulevičius

📅 balandžio 28th, 2017 | 🧑 Author: **Administratorius**
Arūnas Amšiejus

Merkinės valsč. felčeris Antanas Plutulevičius (1-as iš kairės). Merkinė, 1938 m.

1887 m. gegužės 28 d. Alytaus apskr. Merkinės vlsč. Mardasavo k. Vincento Plutulevičiaus bei Agotos Lukšytės šeimoje pasaulį išvydo būsimasis Merkinės vlsč. gydytojas-felčeris Antanas Plutulevičius. Birželio 4 d. Merkinės Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčioje dekanas Adomas Šlepovičius jam suteikė krikšto sakramentą. Gelsvos Dzūkijos smiltys negalėjo išmaitinti gausios Plutulevičių šeimos, todėl ūgtelėjusį keturiolikmetį gyvenimo odisėja nubloškė į Rusijos caro valdomą Odesos miestą. Čia, Juodosios jūros pakrantėje, jis tarnavo padėjėju vaistinėje, įgijo farmacijos, medicinos žinių. 1911-1913 m. A. Plutulevičius mokėsi Odesos felčerių mokykloje, ją baigė, įgijo 4 klasių išsilavinimą, vėliau dirbo šio miesto ligoninėje.

1922 m. spalio mėn. A. Plutulevičius, karo lauko felčerių praėjęs Pirmojo Pasaulinio bei Rusijos pilietinio karų baisumus frontuose, matęs begales nukautųjų bei sužeistųjų, pats patyręs sužeidimą, sugrįžo į nepriklausomą Lietuvą. Tuo metu čia labai trūko kvalifikuotų medicinos darbuotojų. 1920 m. Alytaus mieste bei apskrityje, kur gyveno 60 007 gyventojų tebuvo 5 gydytojai, 3 dantistai, 8 felčeriai bei 3 akušerės. A. Plutulevičius gyveno Daugų miestelyje, vėliau Varėnoje.

1926 m. lapkričio mėn. A. Plutulevičius be egzaminų (kaip asmuo, ligi 1918 02 18 išėjęs medicinos felčerių mokyklos kursą su programa bei gavęs atitinkamą pažymėjimą) med. felčerių egzaminų komisijos nutarimu Nr.1 gavo leidimą verstis medicinos praktika. To meto felčeriai savo med. praktikoje vadovavosi „Medicinos felčerių įstatymu“, „Medicininės felčerių praktikos taisyklėmis“, „Medicinos felčerių receptais vaistų atleidimo taisyklėmis“ bei kt. norminiais dokumentais. Jie galėjo suteikti pacientui medicininę pagalbą, išrašyti vaistus bei atlikti nedideles operacijas. Vykdyti didesnes tikslines operacijas bei pagal kompetenciją paskirti gydymą galėjo valsčiaus ar apskr. gydytojai.

1927 m. A. Plutulevičius apsigyveno Merkinėje. Šiame valsčiaus centre, nuo 1917 m. Merkinės miestelyje vaikų, vidaus ligų gydytoju dirbo žydų tautybės Juozas Kovarskis (g. 1890 m.). 1917 m. jis baigė Varšuvos Medicinos universitetą. 1935 m. rugsėjo mėn. jis išsikėlė į Alytų, Vilniaus g. 52. Nuo 1935 m. Merkinės sveikatos punkto (Dr. Bakšio g.1) gydytoju buvo Turecas Dovydas (1941 09 10 su kt. žydais sušaudytas miške už Merkinės). 1933 m. Merkinėje buvo įsteigtas Motinos ir Vaiko Sveikatos Centras. 1936 m. miestelyje duris atvėrė Venerinių ligų ambulatorija, kurioje gydymas buvo nemokamas. Aktualu buvo naujagimių priėmimo-akušerijos problema. Tik 1934 m. – 1936 m. pabaigoje Merkinėje akušerė dirbo Stasė Žmuidzinavičienė. Ji priklausė vietos moterų šaulių būriui, vėliau išsikėlė į Alytų. 1937 m. pradžioje į Merkinę, Bingelių g. 2 iš Kauno (Petrašiūnų) atvyko dantų gydytoja P. Levinaitė-Fakto-

rienė. A. Plutulevičius, kiti gydytojai bei pacientai vaistus gydymui įsigydavo iš Merkinės provizoriaus-vaistininko Aleksandro Čyro (1885-1947).

Eleonora Plutulevičienė (1898-1986). LYA.

Dzūkijoje medicinos personalo darbas nebuvo lengvas. Opus buvo didelis naujagimių mirtingumas, prie kiekvienos „biednos“ trobos durų budėjo sunkiai gydomos, dažnai mirtinos, užkrečiamos ligos: dėmėtoji šiltinė, tymai, raupai, kokliušas, skarlatina bei kt. 1934 m. pradžioje dėl stipraus dėmėtosios šiltinės proveržio lenkai uždarė su Merkinės valsčiumi besiribojančius Uciekos bei Trasninko pereinamuosius punktus. 1936 m. pradžioje valsčiuje vėl pasireiškė šios klatingos ligos proveržis.

A. Plutulevičius pasižymėjo puikiais režisūros, teatro bei scenografiniais sugebėjimais. 1935 m. lapkričio 9 d. Merkinės šaulių būryje buvo įsteigtas vaidybos (teatro) būrelis. Jos režisieriumi buvo išrinktas kandidatas į šaulius A. Plutulevičius, rež. padėjėju – Bingelių girininkijos girininkas Ksaveras Dėdinas (1905-1945), administratoriumi Leonas Kerulis, kasininku Antanas Plenta, grimuotoju Sergejus Radzickas. Norintys vaidinti artistai turėjo pasirašyti pasižadėjimą, kad sutinka vaidinti paskirtas roles, klausyti režisieriaus nurodymų bei dalyvauti repeticijose. Buvo suvaidintas P.Vaičiūno „Nuodėmingas angelas“, komedijos „Tipas ir tipukas“, „Šauliškas pademarklinijys“ bei kt.

1936-1937 m. felčeris A. Plutulevičius priklausė Merkinės šaulių būrio tarybai. Po šaulių būrių reorganizacijos, jis buvo paskirtas Merkinės šaulių kuopos 3-čio būrio šauliu. 1938 m. sausio 15 d. Klaipėdos krašto atvadavimo minėjime, vykusiame Merkinės miestelyje, A. Plutulevičius su kitais šauliais vaidino S. Kymantaitės-Čiurlionienės veikale „Aušros sūnūs“ bei kt. A. Plutulevičius taip pat režisuodavo Merkinės šaulių moterų rengtus vaidinimus. Gautas pelnas iš jų dažniausiai buvo skiriamas statomiems šaulių namams bei kt. išlaidoms. 1940 m. A. Plutulevičiaus iniciatyva iš naujo buvo suburtas vaidintojų būrelis.

1940-1945 metai atnešė Lietuvai raudonąją, rudąją bei vėl raudonąją okupacijas. Prasidėjęs lietuvių partizaninis karas Dzūkijoje neaplenkė mediko šeimos. Partizanams reikėjo vaistų bei med. pagalbos. 1947 m. kovo 6 d. sovietai suėmė A. Plutulevičiaus dukrą moksleivę, partizanų ryšininkę Valentinę Rūtelę Plutulevičiūtę (1928-2016). Pas ją sovietai surado Dainavos apygardos partizanų leisto „Laisvės Varpo“ egzempliorius. Mergina buvo kalinta Vilniaus kalėjime. 1948 m. sausio 31 d. Ypatingojo pasita-

rimo ji buvo nuteista 7 metams lagerio. Nuosprendį atlikinėjo Uchtižemlage (Komijoje).

Antanas Plutulevičius (1887-1962). LYA.; A. Plutulevičiaus šeimos tremties bylos viršelįs. LYA.

1954 m. pavasarį V. R. Plutulevičiūtė sugrįžo į gimtąją Merkinę, tačiau tėvų nesurado. 1948 m. gegužės 22 d. A. Plutulevičius, jo sutuoktinė Eleonora Plutulevičienė, Zenono (1900-1986) sovietų buvo areštuoti. Varėnos rajono MGB viršininkas majoras Vukolovas bei majoras Popovas surinko bei išnagrinėjo medžiagą, kad A. Plutulevičius Merkinės vlsč. Šunupio k. teikė medicininę pagalbą bei vaistus sužeistam A. Ramanausko-Vanago vadovaujamo partizanų būrio kovotojui „Vasariui“ bei kt. partizanams. Sovietams neįtiko, kad felčeris vokiškosios okupacijos metu dirbo Merkinės ambulatorijoje, matė bolševikų terorą Bingelių, Klepočių bei kt. kaimuose. Iš A. Plutulevičiaus tremties bylos matosi, kad prieš suėmimą, šis buvo „apstatytas“ MGB informatoriais. Šie savo slaptuose agentūriniuose pranešimuose nurodo, kad A. Plutulevičius yra palankus buvusiai buržuazinei valdžiai, palaiko pastovų ryšį su banditais, „prie vokiečių“ su ginklu rankose kovojo prieš raudonuosius partizanus. Buvęs felčeris golgotos kelią nuėjo iki Tanzybėjaus miesto, Jermakovskojės rajone, Krasnojarsko krašte. E. Plutulevičienė Sibiro nepriteklių kentė Malyj Kebeže, Jermakovskojės rajone, Krasnojarsko krašte. 1956 m. A. Plutulevičius bei E. Plutulevičienė grįžo į tėvų šalelę Lietuvą, tačiau gimtuosius namus rado užimtus kitų žmonių. 1962 m. tremties negandų išvargintas, beveik tris dešimtmečius teikęs med. pagalbą merkiniškiams, Hipokrato bei šaulio priesaikų niekada nesulaužęs, A. Plutulevičius amžino poilsio atgulė į smėlėtą Dzūkijos žemelę.

Literatūra:

LYA F. V-5. Plutulevičių šeimos įskaitos byla Nr. 22789.

Alytus. *Suvalkietis*. 1935 m. rugsėjo 22 d. Nr. 9-10, p. 4.

Alytaus apskr. savivaldybė atidarė didesniuose apskrities miesteliuose 8 veneros ligoms gydyti ambulatorijas. *Medicina*. 1936 m. vasario mėn. Nr. 2, p. 157.

Dėmėtoji šiltinė plečiasi. *Medicina*. 1936 m. sausio mėn. Nr. 1, p. 76.

Felčerių egzaminams pasibaigus. *Medicina*. 1926 m. spalio mėn. Nr. 10, p. 554.

Gydytojai, turintieji teises nuolatos verstis medicinine praktika Lietuvoje. *Medicina*. 1922 m. rugsėjo-spalių mėn. Nr. 9-10, p. 3.

Iš Sveikatos departamento darbuotės. *Medicina*. 1920 m. Nr. 2, p. 57-60.

Lietuvos gyventojų genocidas 1944-1947 m. K-S, II t. Vilnius, 2002, p. 784.

Lietuvos gyventojų genocidas 1948 m. N-Ž, III t. Vilnius. 2009, p. 159.

Lietuvos medicinos, veterinarijos ir farmacijos įstaigų ir personalo sąrašas. *Medicina*. 1936 m. spalio mėn. Nr. 10, p. 786.

Medicinos gydytojų praktikos įstatymas. *Vyriausybės žinios*. 1935 m. rugsėjo 13 d. Nr. 498, p. 2-4.

Medicinos felčerio laipsnio įgijimo taisyklės. *Medicina*. 1927 m. gruodžio mėn. Nr. 12, p. 799-800.

Medicinos felčerių reikalais. *Medicina*. 1927 m. rugpjūčio mėn. Nr. 8, p. 488.

Medicinos felčerių įstatymas. *Vyriausybės žinios*. 1926 m. gegužės 18 d. Nr. 225 p. 2.

Medicinos felčerių praktikos taisyklės. *Vyriausybės žinios*. 1926 m. lapkričio 24 d. Nr. 239, p. 1.

Merkinėj. *Medicina*. 1934 m. vasario mėn. Nr. 2, p. 116.

Merkinės Šv. Mergelės Marijos Ėmimo į Dangų bažnyčios 1885-1892 m. krikšto knyga, p. 97.

Provincija. Merkinė. *ABC*. 1933 m. gruodžio 7 d. Nr. 81, p. 2.

Sveikatos reikalai. Dėmėtoji šiltinė Okupuotoje Lietuvoje tebesiaučia. *Medicina*. 1934 m. vasario mėn. Nr. 2, p. 116.

Posted in [Atmintis](#), [Dzūkijos miestų ir miestelių istorinė raida](#), [Informacija](#), [ISTORIJA](#), [Laisvės kovos, jų įamžinimas](#), [Lietuvos šaulių sąjunga](#), [Mums rašo](#), [NAUJIENOS](#)